

אוי בהגלותך לימים קדומים (זולת לפסח)
— [77] 141
אזלת יוכבד (פיוט לשמחת תורה) —
[58] 107
אזעק מרה כמבכירה (לי"ז בתמוז) לר'
יחיאל בן הראש — [106] 191
אין אומר ואין דברים (סליחה) — [3]
11
איש מכאובים ידוע עצבים (סליחה)
לרמב"ע — [19] 37
אל בימין רמה לר' ארוך — [73] 136
אל לבבם עמך ישראל (סליחה ליזכ"ם)
— [36] 69
אל מלך יושב על כסא רחמים (סליחה)
— [6] 15
אל מסתתר בעז חביונים (סליחה לר"ה)
לרבי יצחק — [31] 58
אל מסתתר נגלה (סליחה) לראב"ע —
[24] 43
אל תקראו לי ציון (קענה) — [108] 195
אלוהי חי אשר אין לו תחלה (לשבועות)
לר' יהודה אלהריזי — [102] 183
אלהי אם אותי במשפט לר' יוסף קלעי
— [28] 50
אלהי ישראל צדיק אתה (סליחה) לר'
אליה בר שמעיה — [10] 22
אלהים אל אמת (בקשה לר"ה) לרבי
יצחק השנירי — [34] 62
אם עוני גאום (סליחה) לרבי יהודה בר
קלונימוס — [13] 28

אבי כל הנביאים בחור כארזים (אופן
לפסח) לר' שמואל השלישי — [71]
134
אבכה ואצוחה (סליחה) לר' אברהם —
[35] 64
אדמה תאמץ בגשם — [53] 100
אדני אחד ושמו אחד, השווה: אל
מסתתר נגלה
אדני מלכנו לך קיינו (גאולה לפסח)
לר' מבורך — [78] 143
אדני, שדודה גדולה (קענה לט' באב)
לשמואל הקטן — [110] 199
אדני שפתי תפתח (סליחה) לר' אברהם
בר יעקב — [8] 18
אודה לאל לבש הדר והוד (קדיש לפסח)
לר' שמואל — [93] 166
אודה לנותן לחמי ושקיי (סליחה)
לרמב"ע — [18] 36
אויבת שוקטת (סליחה) לר' אברהם בר
יצחק — [26] 47
אום נפשה אחריו דבקה (הקמה) — [46]
89
אופנים וחיות יקדשו (אופן לשבועות)
לר' דוד כהן — [97] 175
אז בקרוב עת (פטירת משה) לר' שמואל
— [59] 109
אז ישיר משה (מי כמוך לפסח) לר'
יוסף אלברדאני — [75] 139
אז ממעי הורתי (זולת לזאת הברכה)
לשמואל השלישי — [117] 213

* המספרים בסוגרים הם מספרי הפיוטים.

ארצך תסקיד בגשם (לגשם) — [54] 101
 אשרי הגוי תושבי תורה (לשמחת תורה)
 לר' יוסף ברדאני — [57] 105
 אשרי עין ראתה (זולת לשבועות) —
 [100] 180
 את חטאי אני מזכיר (סליחה) לר'
 יהודה בר קלונימוס — [14] 30
 אתה קדוש מושיע חוסים (קדושה לחנוכה)
 לר' יעקב — [63] 119
 ביום אשר שולחו אהולים (לגשם) לר'
 שלמה סולימן — [52] 98
 בלי תקוה (סליחה) לרמב"ע — [20] 38
 בפסח אצת לגנון (מוסף לחוה"מ פסח)
 לר' יהושע — [89] 158
 בראותי כי עבר סגריר (מושב לפסח)
 — [86] 153
 בריות מים ואש (אופן לשבת אחרי
 פסח) לר' בנימין בר זרח — [98]
 167
 גדלו לה אתי וגרוממה (קריש לפסח)
 לר' יוסף אבן כספי — [94] 167
 דברי אמרי תוכחות (אמת לשבת "דברי"
 לשמואל השלישי — [114] 209
 היום יזכר גא לסובאי יין (לפורים) לר'
 בן-ציון אריה גירונדי — [69] 128
 הגה מדובקים שנים בחבת (ז'—שבת
 ופסח) לר' מבשר — [90] 160
 הקיצוני בלילי רעיוני (סליחה) לרמב"ע
 — [21] 40
 ובארץ אדם ורוחות (הימנון ליוכ"ס)
 לאלעזר בירבי קליר (ז') — [38] 73
 ובכן כמו נגפת מצרים (פיוט לפסח)
 — [80] 147
 ובכן לך תעלה הקדושה כי אתה המלך
 (סילוק מתוך מעמד ליוכ"ס) —
 [39] 75

אם תביט במפעלות (סליחה) — [1] 9
 אמוני חננו, השוה: שיר השירים
 אמוני חננו
 אמוני גבונים (מעריב לראש השנה) —
 [29] 55
 אמונים כעל לאל (שבעה ליושע) —
 [91] 162
 אמר לבחירי הצדק (רשות לאזהרות)
 — [104] 185
 אנצתה שנים עשר מזלות (לס"ו בשבט)
 לר' יהודה הלוי בר הלל — [66] 123
 אמרו לראש פתן (מאורה לשמע"צ) לר'
 ששת — [50] 96
 אמרי פי יהי לרצון (לגשם) — [55] 102
 אמרי האמינה (בקשה לראש השנה) לר'
 בחיי אבן בקידה? — [33] 60
 אנא אדון צור עולמים (סליחה) לר'
 אליה בר שמעיה — [15] 32
 אנא לנו העתר (פיוט לסל) לר' יוסי
 בר גיסן — [92] 163
 אנקחנו תעלה למרומך (סליחה) — [2]
 10
 אפסו מכפרי עונות (חטאנו לכיפור) —
 [37] 71
 אצמאף תהילות (פיוט להוש"ר) לר'
 יוסף אבן אביתור — [47] 90
 אקצה ואתעורר (סליחה) לר' משה —
 [27] 48
 ארבע מלכיות אכלוני (סליחה) — [5]
 13
 ארוממך אלהי כל ימתי (בקשה) לרבינו
 בחיי אבן בקידה — [17] 35
 ארחות ישרים וכו' (סליחה) לר' קלונימוס
 בר יהודה — [12] 25
 אריות הדיחו ישראל (סליחה) — [4] 12
 ארך עלינו שעבוד, השוה: יי מלכנו
 לך קיינו

כבודי ערוך גא מזמנה (תוכחה) לר' יונה — [25] 45
 לאל אלים בני אלים (לשמחת תורה) לרמח"ל — [62] 114
 לבי ליוכבד (לשמחת תורה) לר' שמאל (בר משה) — [60] 111
 מה אהבתי מעון ביתך ("חליל" לסוכות) לר' מנחם ברבי מכיר — [44] 84
 מה תשלאי אותי שאלי (אהבה לשמע"צ) לדונש בר יהודה — [49] 94
 מוחל עונות וסולת מעלים (רשות ליוצר סוכות) לר' מבורך — [43] 83
 מושך עול חטאות (סליחה) לרמב"ע — [22] 41
 מושל רום ותחת (סליחה) לרמב"ע — [23] 42
 מזכירים גשמים (לגשם) לר' מבורך — [51] 97
 מזמור אפציה לנורא עלילה (מעריב שבת ומסח) לר' יהודה — [88] 156
 מיום זה ועד יום כפור (מתוך מעמד לשבועות) לר' שלמה סולימן — [95] 171
 מעת נתבע שליח (פיוט לפסח) לר' יוסי ברבי ניסן — [70] 133
 מצור באתה העיר (פיוט) לר' מנחם בר יעקב — [113] 207
 מרום יחיש ישועה (אהבה לר"ה) לרבי יצחק אבן גיאת — [32] 59
 משה עלה לראש הר סיני (רשות לאזהרות) — [103] 184
 נברך אותו על הכל (ברכת מזון לפורים) — [67] 125
 סיחנו תענה (סליחה) לרבי סהלן [בר אברהם] — [7] 16
 סתירת מדרגה (מאורה) לשמואל השלישי — [72] 135

יבכך שלמנו שפתינו (סיום עבודה) לרשב"ג — [41] 78
 זה יזמרו לך אבות ובנים (מוסף לשבת) — [115] 211
 זהב זהב זהב / יחשבו עוזרי רהב (אהבה לשבועות) לר' יצחק הלוי גירונדי — [99] 178
 זרע אמוני (לשמחת תורה) לחריני — [61] 113
 חוש אורה לגחסכי מסרך (לחנוכה) לר' יהודה — [65] 121
 יבש בעוצר מי צדקי (רשות לפסח) לר' יצחק אבן גיאת — [84] 151
 יגלה מלכותו (לחנוכה) לר' יצחק בר סיון — [64] 120
 ידעתי אלהי כי אני חמסתי (סליחה) לרבי יוסף אבן אביתור — [16] 33
 יה זכור (עקדה) לרבי יוסף אבן אביתור — [30] 57
 יונת רחוקים לר' יהודה הלוי — [120] 218
 יושבה בגנים (מאורה לפסח) לר' יצחק אבן גיאת — [85] 152
 יחיד מקים כושל (שיר לר' יהודה הלוי) — [87] 155
 יחיד נגלה משמי מעלה (לשבועות) לר' יעקב אלעאין — [101] 182
 יכילון עצמך (רשות לפסח) לר' יצחק אבן גיאת — [83] 150
 יכספו שעמי, השווה : גדלו לה' אתי ונרוממה
 ימין עוזך אי (גאולה לפסח) לר' נחום — [79] 145
 ישועתך גלה (פזמון לפסח) לר' יצחק בר קלו — [81] 148

שואג בחילו (גאולה לשבת איכה) לר'
 שמואל — [107] 194
 שוכן בשחקים (פיוט) לר' שלמה כהן
 — [119] 216
 שחרחרת חרס (אהבה לסוכות) לר'
 שמואל בר משה — [45] 87
 שיר השירים אמוני חננו (יוצר לפסח)
 לר' יוסף חזן (אלברדאני) — [74]
 137
 שלח עורי מקודש (פיוט ליום כפור)
 לר' שלמה — [42] 79
 שמור את חודש בכל שנה (פיוט לפסח)
 לר' משה — [76] 140
 שרי עונג (לפורים) לר' אהרן בר
 אברהם — [68] 126
 תאות אדם ממון ובגין (סליחה) לרבי
 יוסף — [9] 20
 תורה אלפתנו (מוסף לשבועות) — [105]
 186
 תנאות שטר חובתנו תקרע (לגשם) —
 [56] 103
 תעינו כצאן (סליחה) לר' אליה [בר
 שמעיה ?] — [11] 24

סתרה היה נא למכתרת (פיוט לשמע"צ)
 לר' סהלאן ראש אלכל — [48] 93
 עונות אבותינו החריבו נוך (פיוט לאחר
 ה"עבודה") — [40] 76
 עמד מלך מלך (יוצר לפרשת ויגש)
 לר' עמרם — [116] 212
 עמוסים אשר עולך עומסים (לפסח) לר'
 עמרם חזן — [82] 149
 קול כחולה שמעתי (קינה) לר' יחיאל
 — [111] 200
 קומי לבי (קינה לסי' באב) — [109] 197
 רכב תפארתו רעש בהעלותו בסיני (אופן
 לשבועות) לר' דוד בר גדליה —
 [96] 173
 שאי כפים (לברכת כהנים) לר' סהלאן
 — [118] 215
 שבויה נתנני אלהים (קינה) לר' שמשון
 בר שמואל — [112] 202
 שדודה נדודה השוה : אדני שדודה
 נדודה
 שרי אשר בנה השוה : אודה לאל
 לבש הדר והוד

אברהם אבן עזרא, משורר, מדקדק ומפרש המקרא. יליד טולידה
1092, נפטר 1167:

אל מסתתר נגלה (24)

אברהם בר יעקב, פייטן אשכנזי או צרפתי במאה השתים עשרה לערך:
אדני שפתי תפתח (8)
אבכה ואצומה (35)

אברהם בר יצחק, חזן ופייטן פורה באשכנז במאה האחת עשרה:
אויבת שוקטת (26)

אהרן בן אברהם מאפענבאך, מן המשכילים באשכנז בסוף המאה
השמונה עשרה:
שרי עונג (68)

אליה בר שמואל, פייטן אשכנזי, במאה השתים עשרה-שלוש עשרה:
אנא אדון צור עולמים (15)

אליה בר שמעיה, פייטן מפורסם במאה האחת עשרה-שתים עשרה.
חי בבארי שבאפוליה:
אלהי ישראל צדיק אתה (10)
תעינו כצאן (11)

אלעזר בירבי קליר (גם קיליר וקילר), השלישי ברשימת "המשוררים
הקדמונים" (אחרי יוסי בן יוסי ויניי), שהוזכר רב סעדיה
גאון בהקדמתו לספר "תאגרון". הוא חי בארץ ישראל ("קרית
ספר") במאה השישית לערך:
ובארץ אדם ורוחות? (38)

ארוך. פייטן בשם זה אינו ידוע ממקור אחר, ואפשר שאינו אלא כינוי.
אין לקבוע זמנו ומקומו, ודרך השערה ניתן לומר, שהוא בן
המאה הארבע עשרה לערך:
אל בימין רמה (73)

בחי אבן בקודה, מחבר ספר "חובות הלבבות" ופייטן. חי במאה האחת
עשרה והשתים עשרה, וישב בסרגוסה:
ארוממך אלהי (17)
אמרי האזינה אל? (33)

בן ציון אריה גירונדי, סוחר משכיל ומורה, יליד צ'יטאדלה שעל
יד פדובה בשנת 1763. הוא למד תורה והשכלה מפי אמו
המלומדת והמשוררת מזל-טוב בנוגידה מאריני. נפטר בין
השנים 1815—1823. בנו, מרדכי גירונדי היה רבה של פדובה
(1799—1852):

היום יזכר נא (69)

בנימין בר זרח, פייטן בעל שם שנטה לתורת הסוד. וחיבר הרבה
פיוטים. חי כנראה באשכנז במאה האחת עשרה:
בריות מים ואש (98)

דוד בר גדליה, פייטן במאה השתים עשרה, והמקום הנזכר בחתימתו
בכמה מפיוטיו "מנא" או "מונאי" לא נתברר עדיין. אפשר
שהיה בן איטליה:
רכב תפארתו רעש (96)

דוד כהן, פייטן שחי בצרפת במאה השלוש עשרה. פיוטיו מצטיינים
במבנה אחיד ובנימה הימנונית:
אופנים וחיות יקדשו (97)

דונש בר יהודה, משורר ופייטן ספרדי במאה השתים עשרה:
מה יתשאלי אותי (49)

חריזי, פייטן ספרדי שקשה לזהותו ולקבוע זמנו, כיוון שכמה פייטנים
חתמו בשם חריזי, כגון אברהם, פינחס ושמחה:
זרע אמוני (61)

יהודה, פייטן ארצישראלי או בן סביבתה, ואין לאחרו מהמאה האחת
עשרה:

חדש אורה (65)

מזמור אפציה (88)

יהודה אלחריזי, משורר ומחבר ספר "תחכמוני". הוא נולד בספרד,
עבר בערי פרובאנס וארצות המזרח הקרוב, ונפטר אחרי שנת
1235.

אלוה חי (102)

יהודה בר קלונימוס, פייטן פורה ופוסק נודע באשכנז. נפטר בשנת
1169:

אם עווני נאדם (13)

את חטאי אני מזכיר (14)

יהודת הלוי, מגדולי המשוררים בספרד. יליד טודילה בשנת 1075 לערך. נפטר במצרים בדרכו לארץ ישראל בשנת 1141.

יחיד מקים כושל (87)

יונת רחוקים (120)

יהודה הלוי בר הלל, פייטן ארצישראלי במאה התשיעית-עשירית: אימנתה שנים עשר מזלות (66)

יהושע, פייטן ארצישראלי, ואפשר שהוא הפייטן הרביעי הנוכח בהקדמה לספר "האגרון" לרב סעדיה גאון בין "המשוררים הקדמונים, יוסי בן יוסי וינאי ואלעזר ויהושע ופינחס": בפסח אצת לגנון (89)

יונה (גירונדי), מחבר ומשורר בספרד במאה השתים עשרה-שלוש עשרה. הוא היה יליד גירונה, וחי בערים שונות. בני דורו, ובתוכם קרובו הרמב"ן, כיבדוהו מאד, ונתכנה "החסיד" וגם "הגדול":

כבודי ערוך נא מזמח (25)

יוסף אבן אביתור, מראשוני הפייטנים בספרד. נולד במרידה בשנת 950 לערך ומת בנדודים אחרי שנת 1012:

תאות אדם (?) (9)

ידעתי אלהי (16)

יה זכור (30)

אצפצף תהילות (47)

יוסף אלברדאני, פייטן פורה וחזן בן העיר ברדאן שעל יד בגדד. חי במאה העשירית-האחת עשרה:

שיר השירים אמוני חינו (74)

או ישיר משה (75)

יוסף קלעי, חזן ופייטן במאה השלוש עשרה, וחי כנראה בעיר קלעא שבקרים. ויש שקבעו את מקומו ביוון או בסיציליה. אלהי אם אותי במשפט (28)

יוסף אבן כספי, מטובי המשוררים בצפון אפריקה במאה החמש עשרה-שש עשרה:

גדלו לה' אתי (94)

יוסף ברכי ניסן, מטובי הפייטנים בתקופת ביזנטיון. בכמה מפיוטיו חתם: "משה קריתים", היינו מנוה שבעבר הירדן:

מעט נתבע שליח (70)

אנא לנו העתר (92)

יחיאל בן הראש, פייטן ספרדי בן המאה הארבע עשרה. ויש משערים,
כי הוא בנו של הפוסק ר' אשר בן יחיאל, תלמידו של ר'
מאיר (מהר"ם) מרוטנבורג, שנודד לספרד והיה רבה של
טולידו:

אזעק מרה כמבכירה (106)

קול כחולה שמעתי (111)

יעקב, פייטן ארצישראלי, ואפשר שהוא אביו של הפייטן פינחס מכפרא
שעל יד טבריה (השווה דברי מ. זולאי ב"ידיעות המכון
לחקר השירה העברית" כרך ה' עמ' קכא). והיו אלה שלושה
דורות של פייטנים: יעקב, פינחס ואלעזר.
אתה קדוש מושיע חוסים (63)

יעקב אל אעין, פייטן בבלי בן המאה העשירית-האחת עשרה. על
הפיוט רשום בכה"י: "רהט לים סוף בקע".

יחיד נגלה בשמי מעלה (101)

יצחק, פייטן אשכנזי שאין בידינו לומר מה מקומו ומה זמנו. אין לאתרו
מהמאה השתים עשרה:

אל מסתתר בעוז חביונים (31)

יצחק אבן גיאת, משורר, פרשן המקרא ופוסק, בן זמנם של ר'
שמואל הנגיד ור' שלמה אבן גבירול. נולד בלוסינה בשנת
1038 ונפטר בקורדובה בשנת 1089:

מרום יחיש ישועה (32)

יכילון עצמך (83)

יבש בעוצר מי צדקי (84)

יושבה בגנים (85)

יצחק בר פיון, פייטן מצרי או ארצישראלי במאה האחת עשרה לערך:
יגלה מלכותו (64)

יצחק בר קלו, פייטן באחת הארצות הרומאניות במאה הארבע עשרה-
חמש עשרה, ו"קלו" הוא כנראה קיצור מהשם קלונימוס.
ב"חזונים" רשום על הפיוט: "פזמון להרי"ץ ז"ל", ובדרך כלל
הכוונה בציון זה לר' יצחק אבן גיאת.

ישועתך גלה (81)

יצחק הלוי גירונדי, אביו של ר' זרחיה בעל ספר "המאור". חי
בלונל במאה השתים עשרה-שלוש עשרה:

זהב זהב זהב (99)

יצחק השניר, משורר ופייטן פרובנצאלי בראשית המאה השלוש
עשרה. הוא חתם "השניר" או "השוכן בהר שניר", על שם
Mont Ventoux שישב שם:
אלהים אל אמת (34)

מבורך, פייטן מהמאה האחת עשרה, ופיוטיו, שהם מרובים, פזורים בין
קטעי הגניזה. ואפשר שיש לזהותו במבורך הבבלי.
ארך עלינו שיעבוד (78)

מבשר, יש לשער, כי הוא מבשר בן אפרים, בן דורו של הגאון הירושלמי
שלמה בר יהודה במאה האחת עשרה:
הנה מדובקים שנים בחיבת (90)

מנחם בר יעקב, פייטן בעל שיעור קומה, תלמידו של ר' אפרים בר
יצחק מרגנשבורג. חי בוורמזא במאה השנים עשרה ונפטר
בשנת 1203:
מצור באתה העיר (113)

מנחם ברבי מכיר, פייטן ופוסק באשכנז במאה האחת עשרה. למעלה
מעשרים פיוטים נודעים לנו מפיו. בקינתו "אבל אעורר"
(דוידסון סי' 288) הוא מתאר את מוראות מסע הצלב
הראשון:
מה אהבתי מעון ביתך (44)

משה, פייטן שאין בידי לקבוע את זמנו ואת מקומו. מקור הפיוט הוא
ב"מחזור רומאנייה":
אקיצה ואתעורר (27)

משה, פייטן ארצישראלי בתקופת ביזנטיון, השווה דברי מ. זולאי
ב"ידיעות המכון לחקר השירה העברית" כרך ה' עמ' קמט:
שמור את חודש (76)

משה אבן עזרא, מגדולי המשוררים בספרד, ומשום סליחותיו המרובות
נתכנה "הסלח". נולד בשנת 1065 לערך, ונפטר בספרד
הנוצרית אחרי שנת 1135:

אודה לנותן לחמי (18)

בלי תקווה (20)

הקיצוני בלילי רעיוני (21)

מושך עול חטאות (22)

מושל רום ותחת (23)

משה חיים לוצאטו, משורר ומקובל. נולד בפדובה בשנת 1707
ונפטר בארץ ישראל בשנת 1747:
לאל אלים בני אלים (62)

נחום, פייטן בן פרובאנס במאה השלוש עשרה. ויש שרואים בו בן ספרד
או פאס:
ימין עוזר אי (79)

סהל אן [בר אברהם] ריש כלה, מנהיג עדת הבבלים במצרים, שעמד
בקשרים הדוקים עם חכמי ארץ ישראל. חי במחציתה הראשונה
של המאה האחת עשרה:
סיחנו תענה (7)
סתרה היה נא (48)
שאי כפים (118)

עמרם, כנראה בן משה, ממשפחת חזנים בציפורי שבגליל במאה העשירית
בערך:
עמוסים אשר עולך עומסים (82)
עמד מלך מלך מלך (116)

קלונימוס בר יהודה, פוסק ופייטן במגנצא במחציתה הראשונה של
המאה השתים עשרה, והוא ידוע בכינויו "הבחור".
ארחות ישרים זכור (12)

שלמה אבן גבירול, ממשוררי ספרד המפורסמים ביותר ופילוסוף.
נולד במאלאגה בשנת 1021—1022, ונפטר בצעירותו.
ובכן שילמנו שפתינו (41)
שלח עזרי מקודש (?) (42)

שלמה כהן, פייטן מארצות המזרח, ואין לקבוע את זמנו ומקומו.
שוכן בשחקים (119)

שלמה סולימן, פייטן ממוצא בבלי (סנג'אר שבכורדיסטאן), שחי
במאה התשיעית-עשירית לערך. הפיוט שלפנינו הוא חלק
ד' של הקרובה לשבועות "ארזים שיברתה קולך כהגעיר":
מיום זה ועד יום כיפור (95)

שמואל, פייטן אשכנזי או צרפתי במאה השלוש עשרה לערך:
אדוני שדודה נדודה (110)

שמואל, פייטן ממוצא ספרדי, חי במאה השלוש עשרה-ארבע עשרה:
שתרתורת חרס (45)
אז בקרוב עת (59)

לבי ליוכבד (60)

אודה לאל לבש הדר (93)

שואג בחילו (107)

שמואל השלישי, פייטן, וחבר הסנהדרין בארץ ישראל במאה
העשירית-האחת עשרה, ינפטר כנראה במצרים. כחמת מאות

מפיוטיו נמצאים בין קטעי הגניזה:

אבי כל הנביאים (71)

סתירת מדרגה (72)

דברי אמרי תוכחות (114)

אז ממעי דורתי (117)

שמשון בר שמואל, פייטן ומחבר בן המאה הארבע עשרה. נולד
באשכנז, עלה לירושלים ונפטר בה:

שבויה נתנני אלהים (112)

שש, כנראה פייטן פרובנצאלי מהמאה השתים עשרה לערך:

אמרו לראש פתן (50)

סי 2701/12 דף עו, ב : מיום זה (95)

סי 2712/8 דף לו, א : מיום זה (95)

סי 2710/7 דף פו, א : תורה אילפתנו

(105)

סי 2714/8 דף כב, א : עמד מלך (116)

סי 2700 דף עט, א : אז ממעי הורתי

(117)

אמשטרדם

ספריית עץ חיים בלי מספר : לאל אלים

(62)

רוזנטאליינה בלי מספר : שרי עונג (68)

בודפשט (מגנזי קויפמן)

(ספריית האקדמיה למדעים)

סי 2 דף ג : שוכן בשחקים (119)

בולונייה

(ספריית האוניברסיטה)

כ"י סי 12

דף ג, א : אקיצה ואתעורר (27)

דף פט, א : אלהי אם אותי (28)

דף קו, א : אמרי האזינה (33)

דף קה, א : אלהים אל אמת (34)

דף כח ב : משה עלה (103)

דף כח, ב : אמור לבחירי הצדק (104)

בירמינגהאם

(Central Library Selly Oak Colleges)

סי 2 דף א, א : דברי אמרי תוכחות

(114)

אוקספורד (הבודליאנה)

סי 2710/3 דף כח, ב : סיחננו תעלה (7)

דף כ, ב : ידעתי אלהי (16)

סי 2705/13 דף נ, ב : אמוני נבונים (29)

סי 2854/A2 דף יז, א : עזנות אבותינו

(40)

סי 2701/5 דף נד, א : סתרה היה (48)

סי 2743/1 דף כא, א : מזכירים גשמים

(51)

סי 2737/A דף א, א : אתה קדוש (63)

סי 2737/B דף יט, א : אמנת שנים עשר

(66)

סי 2712/24 דף קלה, א : מעת נתבע

(70)

סי 2742/4 דף ט, א : מעת נתבע (70)

סי 2731/1 דף ג, א : אבי כל הנביאים

(71—72)

סי 2828/8 דף טו, ב : אבי כל הנביאים

(71—72)

סי 2713/15 דף מד, ב : אבי כל הנביאים

(71—72)

סי 2713/15 דף א, א : שיר השירים

(74)

סי 2713/15 דף מה, ב : ה' מלכנו (78)

סי 2729/1 דף א, א : עמוסים אשר

עולך (82)

סי 2708/1 דף יד, ב : מזמור אפצית

(88)

סי 2708/1 דף לג, א : הגה מדובקים

(90)

סי 2846/1 דף ה, א : אנא לנו העתר

(92)

ברלין

(הספרייה הממשלתית)

סי' 180 דף ל, ב : בלי תקווה (20)

דף עא, א : הקיצוני בלילי (21)

דף סא, ב : מושל רום (23)

סי' 9 דף מא, ב : אנקתנו תעלה (2)

דף רמז, א : אם עוני (13)

1928 סי' 385 דף מט, א : אלך מלך (6)

1928 סי' 386 דף מז, ב : מושל רום

(23)

1928 סי' 386 דף נו, ב : אל מסתתר

(24)

1928 סי' 386 דף סח, ב : אמרי האזינה

(33)

המבורג

(הספרייה הממשלתית)

סי' 131 דף קפד, ב : רכב תפארתן (96)

סי' 133 דף סד, א : אלהי ישראל (10)

סי' 136 דף פג, ב : תעינו כצאן (11)

סי' 145 דף ס, ב : שבויה נתנני (112)

סי' 146 דף מד, א : אריות הדיחו (4)

סי' 205 דף רע, א : קול כחולה (111)

סי' 205 דף רעד, ב : אדני שדודה (110)

וינה

(הספרייה הממשלתית)

סי' 18 דף טו, א : איש מכאובים (19)

סי' 103 דף כה, ב : מושך עול חטאות

(22)

סי' 187 דף סז, ב : אויבת שוקטת (26)

סי' 203 דף סב, ב : אודה לגותן לחמי

(18)

ירושלים

(ספריית שוקן)

כ"י מחזור נירנברג דף רמו, א : ארבע

מלכיות (5)

דף רעו, א : אלהי ישראל (10)

דף רפא, א : אנא אדון (15)

דף תגא, א : אל לבכם עמך (36)

דף תקה, א : מה אהבתי (44)

דף ריז, א : קומי לכי (109)

סי' 5 דף ח, א : ארוממך אלהי

סי' 23 דף לא, א : בלי תקווה (20)

דף סא, א : הקיצוני בלילי (21)

סי' 36 דף קיח, ב : אום נפשה (46)

דף קכב, ב : אצפצף תהילות (47)

דף קלב, ב : אמרו לראש פתן (50)

דף קלח, ב : זרע אמתי (61)

דף כ, א : יכילון עצמך (83)

דף כ, א : יבש בעוצר (84)

דף נ, ב : גדלו לה' (94)

דף צח, ב : אופנים וחיות (97)

סי' 37 דף קצ, ב : יונת רחוקים (120)

סי' 47 דף ד, א : אשרי עין (100)

סי' 71 דף מג, ב : מד, א : יחיד מקים

(87)

סי' 72 חלק ד דף קמ, א : אולת יוכבד

(58)

כ"י ב"מליצה לפורים" (וינה 1811) :

היום יזכר (69)

לונדון

(המוזיאון הבריטי)

Or. 5557/A דף סא, ב : אל תקראו

לי ציון (108)

Or. 5557/C דף כו, א : ביום אשר

שולחו (52)

Or. 5557/G דף סד, א : ובכן לך

תעלה (39)

Or. 5557/R דף לח, ב : אשרי תגוי

(57)

Add. 11.639 : אין אומר (3)

לידן

(ספריית האוניברסיטה)

סי 4 Scal. דף רלט, א : אם תביט
(1)

דף רלת, ב : אריות הדיחו (4)

לייפציג

(ספריית האוניברסיטה)

סי 2° B.H. דף קנו, ב : ארחות
ישרים (12)

דף פט, א : את חטאי (14)

דף צו, ב : אל מסתתר (31)

(הספרייה העירונית)

סי 43 B.H. דף יו, ב : מצור
באתה העיר (113)

לנינגראד (אוסף אנטונין)

(הספרייה הציבורית)

סי 8 דף יא, ב : חדש אורה (65)

סי 185 דף ב, א : אנקתנו תעלה (2)

סי 684 דף ג, ב : ובארץ אדם
ורוחות (38)

סי 1143 דף י, ב : ובארץ אדם
ורוחות (38)

מינכן

(הספרייה הממשלתית)

סי 88 דף קו, א : בריות מים (98)

מצרים (אוסף מוצרי)

סי 126 דף א, א : אמסו מכפרי עוזנות
(37)

ניו-יורק (אוסף אדלר)

(ספריית בית המדרש לרבנים)

סי 2849/4 דף ה, ב : אם תביט (1)

סי 1266 דף י, ב : ידעתי אלהי (16)

סי 2886 דף בלי מספר : מוחל עוזנות
(43)

סי 1132 דף א, ב : לבי ליוכבד (60)

סי 2208 דף לה, ב : יגלה מלכותו (64)

סי 696 דף יג, א : בפסח אצת (89)

סי 621 דף ז, א : דברי אמרי (114)

סי 3827 דף ג, א : שאי כפים (118)

סי 2158 (תחכמוני" סוף שער יג) :
אלוהי חי (102)

פרמה (הפאלאטינה)

סי 654 דף סט, ב : ארבע מלכיות (5)

סי 3536 דף קסח, א : תאות אדם (9)

סי 697 דף כ, ב : נברך אותו (67)

סי 360 דף ריו, א : בראותי כי עבר
(86)

סי 1192 דף ת, ב : אזעק מרה (106)

סי 1192 דף פז, ב : שואג בתילו (107)

קארלסרוהי (אוסף רויכלין)

סי 7 דף לה, א : אדני שפתי תפתח
(8)

דף סו, א : אבכה ואצומה (35)

קופנהאגן

(הספרייה המלכותית)

סי 30 דף קסו, א : אצפנף תהילות (47)

דף קד, ב : אז בקרוב עת אומן
(59)

דף עא, א : אזי בהגלותך (77)

דף פד, א : ימין עוזך (79)

דף פו, א : יושבת בגנים (85)

דף קא, ב : אודה לאל (93)

דף קלת, ב : זהב זהב (99)

קימברידג' (טילור שכטר)

(ספריית האוניברסיטה)

סי H2/14 דף ז, ב : אמוני נבונים
(29)

דף ד, ב : ארצך תסקוד (34)	H6/35 דף א, א : ובכן שילמנו (41)
(וסטמינסטר קולג')	H4/8 10 דף ד, ב : ביום אשר שולחי (52)
סי' 111/61 דף ד, ב : ובכן שילמנו (41)	H4/3 10 דף א, א : אמרי מי (55)
רומא	H4/3 10 דף ג, ב : תנאות שטר (56)
ספריית הוואטיקן	H2/12 דף ג, א : אז ישיר משה (75)
סי' 18 דף סב, ב : מושל רום (23)	H2/6 דף יא, א : שמור את חודש (76)
דף קא, ב : כבודי ערוך (25)	H2/10 דף ב, א : ה' מלכנו (78)
ספרי דפוס	H2/4 דף א, א : ובכן כמו נגמט (80)
מחזור ארם צובא, ויניציאה רפ"ז :	H2/67 דף א, א : בפסח אצת (89)
דף תרב, ב : שלח עזרי מקודש (42)	H2/11 דף א, א : אמונים כעל לאל שועם (91)
דף תרעב, א : לבי ליוכבד (60)	H3/104 דף ד, ב : יחיד נגלה (101)
חזונים, קושטאנדינה הש"ם :	H4/5 דף א, ב : דברי אמרי (114)
דף קנח, ב : יה זכור (30)	8H/14 דף ד, ב : זה יזמרו לך (115)
דף קנא, ב : מרום יחיש (32)	Add. 370 דף ז, א : סתרה היה (48)
דף קעה, א : שחרחרת חרס (45)	3360 דף ד, ב : אדמה תאמץ (53)
דף קפא, ב : מה תשאלו אותי (49)	
דף צב, ב : אל בימין רמה (73)	
דף צא, א : ישועתך גלה (81)	
קנטטה לשני קולות, אמשטרדם תשי"א :	
לאל אלים (62)	
תפילת ישרים, אמשטרדם ת"ק דף קלח, א : לאל אלים (62)	

Important piyyutim, because of their subject matter or the fame of their author, were copied profusely. Others were neglected and in the course of time were forgotten.

In the last years many important piyyutim and other prayers have been discovered among the Genizah material, besides those that are contained in well-known manuscripts. A large number has been published by various scholars; many are awaiting publication.

Of this material (Genizah fragments, various manuscripts and rare printed books) I am publishing 120 piyyutim. I have arranged them according to the order of the Festive Days. Most of them have been published by myself in Ha'a retz, Otzar Yehudei Sefarad, Davar, Turei Yeshurun and Mahanaim. Some appear here for the first time. But even those which have already been printed have been re-examined for this edition.

The piyyutim are kaleidoscopic. The voices of the communities of the Land of Israel and the various Diasporas are heard in them. Some are simple in form and facile in language. Others are composed in various meters and with diverse embellishments. Some are of known authorship, others are anonymous.

I have included in this book two Purim parodies ("A Piyyut for Purim that occurred on Simhat Torah") and "Tikkun ha-yayin" (No. 68-69). Was not a Purim parody included even in Mahzor Vitry p. 583? ("Maariv for Purim" composed by Rabbi Menahem ben Aharon).

My notes are few and concise, but I believe that I have not left any difficult passage without comment.

I wish to express my thanks to my friends who encouraged me and helped me with the publication of this volume — Prof. Shalom Spiegel in New York, Mr. David Harry Cooper in Boston and Dr. Jacob Kabakoff in Cleveland, as well as other friends who evinced an interest in this book. My friends David Hachohen and his brother Joseph made every effort to embellish the form of the book.

I also wish to express my thanks to my friend Rabbi Dr. Joseph Marcus for translating the Introduction into English.

A. M. HABERMANN

therefore, to bring here a description of a Payyetan as portrayed by a great writer of our generation, Shmuel Yosef Agnon, in his tale *According to the Pains so is the Reward*.

“When Ribbi Zedekiah took the quill in order to compose a piyyut he asked permission from Him who is the Possessor of all. Then he sat down, selected a few words on the tip of his quill, examining each word whether it had a basis in Scripture or in the words of our Sages. For the Holy One, blessed be He, had spoken with our ancestors only in the language of the Written Law and had made His covenant with us on the basis of the Oral Law. Before beginning to write he searched his heart whether he was not of those of whom it was written: “But to the wicked God saith: What right hast thou to declare my laws?” Having composed his piyyut he read it aloud, joining a melody to the words. At times the words melodized themselves. Sometimes it was a melody received from his forebears who were masters of melody. When the time for the piyyut was ripe he affixed it to his prayer — if for Sabbath, in the Sabbath prayer; if for a Festival, in the Festival prayer; if for Hoshana Rabba, in the Hoshanot; if for a Fast-day, in the Fast-day prayers, and so on, in this order. When he saw that the congregation was stirred by it he inserted it in the Order of Prayers. And because he possessed humility and piety he merited that his piyyutim were approved in heaven, and, being approved in heaven they were accepted here below. And Leaders in Prayer in the Holy Land, in Tyre and Sidon and in all the Kingdoms of Edom and Ishmael, revered and sanctified with Ribbi Zedekiah’s piyyutim the revered God who preserves us in life in all our afflictions.”

The Hazzanim of olden times possessed a repertoire of piyyutim composed by themselves, or by others. From time to time they added to their repertoire when they came across something new. We learn from the Genizah material that the Hazzanim were informed by distant correspondents of newly composed piyyutim which were very popular in those days. Some were occasional piyyutim, composed for their times only, either of a general or personal nature.

permitting song and chant, the Sages introduced the words of Torah and the teachings of the Rabbis into their liturgical poetry — the piyyutim: “The Government — writes Pirkoi ben Babboi — decreed a persecution on the Jews of Palestine, forbidding them to read the Shema and recite their prayers. They were permitted, however, to gather in their Houses of Worship on Sabbath morning to recite and chant the piyyutim. At the Morning Service they recited the Maamad and Kedusha, and in the Musaf Service they inserted the Shema. They did this out of necessity.”

After the persecution had ceased Mar Yehudai Gaon objected to the recitation of piyyut. He said: “Now that the Holy One, blessed be He, put an end to the Kingdom of Edom and annulled its decrees, and the Ishmaelites came and permitted the study of Torah, the recital of the Shema and prayer, it is not allowed to recite anything besides the prayers fixed by our Sages (Genizah Studies II, pp. 551-552).” This statement reflected the fear that the recitation of piyyut and the additional prayers might displace the study of Torah, and do away with part of the obligatory prayers. The people, however, continued to recite piyyutim, and poets and cantors delighted the worshippers with their compositions.

It is probable that in old times the poet was generally also the cantor. He composed the piyyutim as well as their melodies, or he recited them without any chant. The early poets, like Yose ben Yose, Yannai, Elazar be-Rabbi Kalir (Eretz Israel 3rd to 6th centuries), and others, were also cantors. In fact, the earliest piyyutim were called Hazzanut. Yannai’s piyyutim are explicitly called “Hazzanut Yannai.”

The names piyyut, payyat, payyetan are known. They are of Greek origin. But the source of the name Hazzan, which denotes also sexton, is unknown. There is an opinion that it is derived from the root ‘hazoh’ — meaning “to see”, “to prophecy.” But this is only a conjecture.

We do not possess a description of a Payyetan, neither do we have any inkling as to his method of composition. The ancients were interested only in the works of the sages and poets; they did not record the details of their lives and deeds. It seems fitting,

the prayers was formulated and the times for prayer fixed, a place was designated for it — the House of Worship. Several fixed prayers are mentioned in the Torah: The Priestly Benediction (Numbers 6, 24-26); The Recitation at the Offering of the First Fruits (Deut. 26, 5-10); and the prayer at the Bringing of the Tithe (ib. 26, 13-15). Other prayers in Scripture are occasional or voluntary.

It was originally forbidden to write down prayers. The Sages declared: "Those who write down Benedictions are as though they burned the Torah." (Sabbath 115b). They also forbade making prayer a fixed task (Aboth II, 13). Thereby they wished to prevent prayer from becoming a routine matter. However, in the course of time the prohibition of writing down prayers was relaxed, and expert scholars began to formulate and arrange the prayers lest they be forgotten and the regular prayers be neglected. But even then the Sages made it obligatory that something new should be added daily to the fixed prayers. Prayers were instituted for weekdays, Sabbaths, New Moons and Festivals, with selections from Scripture and the teachings of the Sages to suit the occasion.

Later the different communities added diverse matters suggested by the requirements and changes of their times. They altered as they saw fit, but without affecting the substance of the prayers. On this subject Maimonides declares: "It is not permitted to reduce from these (obligatory) prayers, but one may add to them. If one wishes to pray all day one may do so — all the additional prayers are like voluntary offerings." (Yad Ha-Hazaka, Hilchot Tefillah 1, 9, and Compare Berachot 21a).

The additions consisted of prayers and Psalms. In the course of time a new type of composition was created, called piyyut. It contained new subject matter: Description of the Temple Service, versified Midrash and Halacha, as well as poetic compositions occasioned by the events of the times.

As to the rise of piyyut Pirkoi ben Babboi (9th century Rabbinic Scholar) reports in the name of Mar Yehudai Gaon (Sura, Babylonia, 8th century), that as a result of a Government decree prohibiting the study of Torah and assemblages for public prayer, yet